

[bez názvu]

Alan Montefiore – Catherine Audard

◆ bytový seminář, francouzsky, vznik: 7. 9. 1981

◆ private seminar, French, origin: 7. 9. 1981

[bez názvu] [1981]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (1981-09-07 Alan Montefiore a Catherine A. (1) [LVH284VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: And first let me just say that we are very, very happy to be back in Prague and we hope to come back again because we just like it very much here. And my family, even the very youngest of my family who had not been here before, keeps on saying how happy she is to be in Czechoslovakia and what a pity we are going tomorrow.

Jiný hlas: Jsem šťastný, že jsem tady a určitě se sem chci znovu přijet. A dokonce i nejmladší z mé rodiny je velice šťastná a taky říká totéž, že sem musí znovu přijet.

Jiný hlas: Okay, so I don't have a formal paper. I want to talk as clearly and as simply as I can about what I think is a very big and difficult and central problem. And also because Richard Rorty, I think, was the last person to be here. I don't know how many of you were here when Richard Rorty was here, but I want to take up some of his themes and talk about them because I'm also working on writing an article about his work at the moment.

Jiný hlas: Nepřipravil jsem si žádnou formální přednášku. Budu mluvit o některých důležitých a obtížných problémech tak jednoduše, jak jen to bude možné. A vezmu některá témata, která přenášel Richard Rorty, protože pracuji na článku o něm.

Jiný hlas: May I just ask how many people here did attend Richard Rorty's talk? Or most?

Hejdánek: Asi dvě třetiny přítomných.

Jiný hlas: Okay. Well, Richard Rorty has written a book which has become a center of discussion in the United States and in England called *Philosophy and the Mirror of Nature*. In which he contrasts what he there calls *systematic philosophy* with what he calls *edifying philosophy*. And in the paper which he has written for a German review to be published in Berlin in a few months, he makes the contrast in terms of *analytic philosophy* and *continental philosophy*. And I think that's what he did here probably. He contrasts *systematic philosophy* versus what he calls *edifying philosophy*. The words don't matter. But he also makes a contrast, and this is more important, between *analytic philosophy* and *continental philosophy*. And I want to talk about that contrast.

Jiný hlas: Richard Rorty napsal knížku, která se stala centrem mnoha diskusí v Evropě i v Americe, kde kontrastuje to, co nazývá *systematickou filosofií*...

Hejdánek: Systematickou filosofií a...

Jiný hlas: ...a tu stavěcí...

Hejdánek: Stavební... jo, ta se vystavuje.

Jiný hlas: Ale důležitější je, že v pozdějším článku pro německý časopis tento kontrast dělá mezi *analytickou filosofií* a *kontinentální filosofií*. Nevím, o čem zde mluvil, ale dělá tento kontrast mezi dvěma filosofiemi, které mají velice rozdílný postoj k pravdě.

Jiný hlas: And that means also, I think, this is what I say now, very different relations to responsibility, I would even say moral responsibility, because it is a question of in what way one is responsible as a philosopher for what one is saying.

Jiný hlas: A tento problém se také promítá do problému odpovědnosti nebo morální odpovědnosti, alespoň tak se mi to jeví, protože je to problém toho, do jaké míry je filosof odpovědný za to, co říká.

Jiný hlas: And this is also connected with different views of the nature of the person or the author or the subject who produces the philosophy on the one hand, and his text or his work on the other hand.

Jiný hlas: Je to také kontrast mezi osobou, jedincem, který vyprodukuje filosofií, a mezi jeho prací.

Jiný hlas: And that of course is the point at which the relationship between philosophy and literature becomes relevant because these are different ways of treating philosophy as literary text.

Jiný hlas: A zde také vystupuje kontrast mezi filosofií a literaturou, protože to jsou rozdílné přístupy, jak považovat filosofií a literární text.

Jiný hlas: Now let me just say that I don't think we should take too seriously or too literally these labels

analytic on the one side and *continental* on the other side, because there are many kinds of *continental philosophy* and there are many kinds of *analytic philosophy*.

Jiný hlas: Neměli bychom příliš vážně brát tyto pojmy *analytická* a *kontinentální filosofie*, protože je mnoho typů *kontinentální* a mnoho typů *analytické filosofie*.

Jiný hlas: But still I will use these labels because they do correspond to one central real difference.

Jiný hlas: Ale budu tato jména používat, protože jsou základním označením pro jisté typy filosofie.

Jiný hlas: Now let me try and explain this difference. I think that there are three main heads, three main ways or I should say three main sources of the difference. One: a different relationship or different view of the relationship between philosophy and history. Secondly, and I'll repeat this in a moment, a different theory of language. And thirdly, a very different view about the relationship between the conscious subject and all that is unconscious or beyond the grasp or control of the conscious subject.

Jiný hlas: Jsou tři základní hlediska, tři prvky, v kterých se tyto filosofie podstatně liší. Zaprvé je to vztah filosofie kontra historie. Potom je to rozdílný přístup k jazyku. A za třetí je to mezi vědomým...

Hejdánek: Mezi vědomým subjektem a nevědomím. To, co je vědomé a to, co je nevědomé.

Jiný hlas: Mezi vědomím a nevědomím.

Jiný hlas: Let me say just a little bit about each of these three enormous topics. I have to simplify, but I must say something about each.

Jiný hlas: Řeknu něco o každé z nich. Budu muset to velice zjednodušovat.

Jiný hlas: For most philosophers in the tradition from which I come, that is to say *analytic philosophy*, there are problems in philosophy which have to be dealt with, one tries to solve them, and these problems can be defined without reference to their history.

Jiný hlas: V tradici, z které já pocházím, to je *analytická filosofie*, tam problémy filosofie se mohou nahlížet bez ohledu k historii.

Jiný hlas: A good comparison is with for example physics. To when you learn physics you don't have to study the history of physics in order to learn say quantum mechanics.

Jiný hlas: Dobré srovnání je s fyzikou, protože když se učí člověk fyziku, nemusí se ohlížet na dějiny fyziky proto, aby se naučil třeba kvantovou mechaniku.

Jiný hlas: Of course there is a history of the development of theory of physics or theory of chemistry, but that history is regarded as a separate subject from the problems of chemistry and physical theory as we have them today.

Jiný hlas: Je samozřejmě historie chemických a fyzikálních teorií, ovšem tento předmět se nahlíží jako zvláštní, oddělený od vlastního studia fyziky a chemie.

Jiný hlas: For typical *analytical philosophers*, *philosophy* is like that.

Jiný hlas: Toto je typické pro analytickou filosofii. Jo.

Jiný hlas: On the other side you will find that probably since the time of *Hegel* or maybe a bit before because one can mention other names like *Vico*, but let's say *Hegel* is a very big name, it is thought that problems only emerge in a particular historical sequence.

Jiný hlas: A v té opačné tradici, která počíná řekněme u *Hegela*, problémy vznikají pouze v dané konkrétní historické situaci.

Jiný hlas: And you cannot understand the meaning of the problems unless you understand the sources or the origins, their roots in their history, and that means to say that from this point of view *philosophy* is essentially a historical subject.

Jiný hlas: A nemůžete prostě nemůžete pochopit problém, pokud neznáte jeho historické okolnosti, jeho kořeny, a z tohoto hlediska filosofický problém je v zásadě také historický problém.

Jiný hlas: *Hegel* himself believed that this history had come to an end at his time, and therefore you could give a final objective view.

Jiný hlas: A *Hegel* sám si myslí, že historie došla ke konci v jeho době, a tudíž on sám může podat objektivní náhled, objektivní pohled na věc.

Jiný hlas: But I think you would easily understand that if you no longer believe in the ending of history in this way, but you still believe in the historical nature of *philosophy*, then you will be very drawn to a deep kind of relativism.

Jiný hlas: A čili, pokud věříte v další běh historie a současně v tu historickou závislost filosofie, tak dospějete k silnému relativismu.

Jiný hlas: Because to one looks at the roots of the problems of one's own day in what happened in previous days, but one knows or one believes one knows in terms of this theory that tomorrow there will be new problems in a new language which we cannot yet foretell.

Jiný hlas: Protože si každý si uvědomuje, že v nynější době nahlížíme na problémy minulých dní, ovšem uvědomujeme si současně, že zítra nebo v dalších dnech budou jiné problémy a jiný jazyk, se kterým se budeme potýkat.

Jiný hlas: So already the idea of finding the truth, as you might say, becomes very problematic because what is true will change as the problems change and of course the problems change as history develops.

Jiný hlas: Protože bude také velice obtížné najít problém té jedné pravdy, protože to, co je pravdivé, to se mění tak, jak se mění problémy v historii.

Jiný hlas: In what I have been reading of *Dick Rorty's* work, clearly he is on the side of the historical view.

Jiný hlas: To, co jsem četl v práci *Dicka Rortyho*, tak on se staví na historické hledisko.

Jiný hlas: I don't know whether he said so here, but in what he has written clearly...

Jiný hlas: He didn't deal with himself too much.

Jiný hlas: I see. Alright, I should say just one further thing under this sort of section of history. In my view, *analytic philosophy* is not a new kind of *philosophy* here, but really belongs to the old classical tradition. What is new is the historical view of *philosophy*. If you go back to *Plato* or *Aristotle*, you have problems and there is a way of finding true answers to problems. The idea that problems change and therefore truth changes is a modern view.

Hejdánek: To je to klasické, to je běžně, klasické filosofie.

Jiný hlas: Jako u *Platóna* i v současné době je hledisko, že je možno nalézt odpovědi na problémy, které se netýkají času. Co se dnes ovšem mění, je právě ten náhled, že problémy se mění s historií.

Jiný hlas: Yeah, of course every *analytic philosopher* or nearly every *analytic philosopher* is also has an empiricist tradition and therefore believes that his own answer to the problem may have to be revised. We have to... okay.

Jiný hlas: A každý analytický filosof má empiricistickou tradici za sebou a tudíž věří tomu, že jeho názory mohou být revidovány.

Jiný hlas: So he distinguishes clearly between what the truth which he tries to seek and his own answer which is always revisable. But in principle there is a truth.

Jiný hlas: A činí rozdíl mezi pravdou, kterou hledá, a mezi svými vlastními odpověďmi, přičemž věří, že je pravda, která se hledá.

Jiný hlas: But of course for somebody who is fundamentally takes a fundamentally historical view, truth itself changes. It is relative. Truth I should say is relative to a period.

Jiný hlas: Ovšem pro toho, kdo má historické hledisko, pro toho se mění i pravda.

Jiný hlas: But that's only a first thing. Now let me say something about *theory of language*. Not very much, because this is a very big and difficult subject.

Jiný hlas: Ovšem to je pouze první věc. Řekněme něco o *teorii jazyka*, ovšem ne mnoho, protože to je velice složitý a veliký problém.

Jiný hlas: In the 19th and above all 20th century, *theory of language* has come to be central in *philosophy*, whether *analytic philosophy* or *continental philosophy*.

Jiný hlas: V 19. a hlavně ve 20. století se stala *teorie jazyka* ústřední, ať v analytické, tak v kontinentální filosofii.

Jiný hlas: If you want to discuss problems in *theory of language* later on I'd be very happy but for the

moment let me just say that. Now one of the most important theories, one of the most influential theories in *continental philosophy* is a theory of *de Saussure*. What's the word? *De Saussure*. *De Saussure*. *Swiss theory of language*. And there is one very central idea in this *theory of language* which I just want to stress.

Jiný hlas: Jedna z podstatných je filosofie *Sassurea*, *de Sassurea*, *teorie jazyka* a v ní jeden ústřední problém, který právě chtěl zdůraznit.

Jiný hlas: That idea is that the meaning of every word in a language depends crucially, centrally, on its relationship to every other word in the language.

Jiný hlas: Ta myšlenka je, že význam každého slova v jazyce závisí v zásadě na vztahu k významu dalších slov.

Jiný hlas: For example, I take a very simple example first, if I say that the color of this paper is white, the meaning of white has to be understood as not red, not green, not yellow, not blue, not...

Jiný hlas: Příklad: je to velmi jednoduchý příklad. Pokud řeknu, že barva tohoto papíru je bílá, význam bílé musí být chápán jako ne červená, ne zelená, ne žlutá, ne modrá a tak dále.

Jiný hlas: *And so we can say that the meaning of the word white is to be understood in the way in which it is different from all the other terms.*

Jiný hlas: Čili je nutno chápat význam slova bílý v rozdílu od všech ostatních slov nebo všech ostatních pojmů, tedy barvy.

Jiný hlas: *So the meaning in this way is understood as, or if you like, within a language, and a language is understood as what is called a system of differences. And it would not mean... because the meaning of the word white lies within this system of differences, nothing is white in itself. It is just white inasmuch as it is different from everything else.*

Jiný hlas: Čili bere-li se to jako *systém rozdílností* nebo *systém diferencí*, tak bílá je právě to, co se dá vyhranit jako to, ne jako něco, co je samo o sobě bílé, ale jako to, co je v rozdílu ke všem ostatním barvám.

Hejdánek: Nic není bílé samo o sobě, izolovaně.

Jiný hlas: *This I want to really... I should stress that when I said nothing is white in itself, because from this theory this is a very central thought, that we are never directly confronted with the meaning of a word by looking at an object. We're never directly confronted with the nature of an object just by looking at it. Because to understand what it is we have to refer to language, and in referring to language we are referring to a system of differences.*

Jiný hlas: To znamená, že když se prostě podíváme na předmět, neuchopíme rovnou jeho podstatu, není to možné, protože ji chápeme pouze skrze jazyk a jazyk je zde brán jako *systém diferencí*, *systém rozdílů*.

Jiný hlas: *And that has two very important consequences for what interests us here. First, that since obviously each language is different in the words which belong to its vocabulary, the meaning of a word depends simply on the system to which the word belongs.*

Jiný hlas: Toto má dvě podstatné konsekvence, z nichž první je...

Jiný hlas: *Since the meaning of a word depends on a system of language, or its place in a language, which is... every people's has a different system. Czech is a different system from English. But not just that, the system of one Czech person's language is different from that of another Czech person's language and it changes all the time as you learn more words and forget old words. So meaning is relative to human activity in making language.*

Jiný hlas: Protože každý jazyk se v podstatě od sebe liší, každé slovo patří do příslušného systému, do rozdílného systému a i uvnitř každého jazyka se liší podle jednotlivého mluvčího, takže vlastně význam všeho je naprosto relativní.

Jiný hlas: *So we cannot say that anything has a nature in itself. It is just to be recognized in terms of the way in which it is different from everything else according to that system.*

Jiný hlas: Z toho plyne, že nic nemá podstatu samo o sobě, ale že je právě závislé na místě v daném

systému.

Jiný hlas: *That's the first consequence. The second consequence is that this gives a very different model on which to understand how people come to learn a language.*

Jiný hlas: Toto dává zase rozdílný model chápání, jak se lidé učí jazyk.

Jiný hlas: *Let me take the same example, the word white.*

Jiný hlas: Znova ten příklad s bílou barvou.

Jiný hlas: *If the meaning of the word white could be given to you just by looking at this and I say white is this, without reference to words like green and blue and red, then you can learn the word white completely at the first lesson. There is a whole finished determined meaning.*

Jiný hlas: Pokud budu moci říci, že toto je bílá s tím způsobem, že ukážu na papír, tak potom budete moci pochopit celý pojem bílé barvy hned v první lekci.

Jiný hlas: *But if the whole meaning of the word white extends throughout the whole system of all the other terms from which it is different, then you can only learn a little bit of the meaning at a time.*

Jiný hlas: Pokud ovšem význam slova bílý závisí na celém systému všech ostatních rozdílných pojmů, tak potom budete schopni uchopovat vždycky pouze kousek problému v daném čase.

Jiný hlas: *First I teach you to say white, then I teach you to say yellow. But then I teach you to say black and red and green, and you're not just learning new words, you're learning more of the meaning of the word white at the same time.*

Jiný hlas: Nejdřív vás naučím bílou, potom žlutou, potom budou následovat další barvy jako černá, červená a tak dále a nebudete se učit ty ostatní pojmy, ale budete se stále učit více o pojmu bílé.

Jiný hlas: *And then I teach you different things about the word white, how it has a symbolic meaning in reference to say character, or how we distinguish... how it has a different symbolic meaning in the white races and the black races.*

Jiný hlas: Potom vás naučím další významy slova bílý, to znamená třeba v symbolice s referencí k charakteru nebo k rase, bílá, černá rasa.

Jiný hlas: *And so because there are always going to be more words than you have learned at any one time, there is always going to be more to the meaning of any one of these words than you have grasped up to the present. Understand?*

Jiný hlas: A protože je vždycky více slov, než se můžete naučit, tak vždycky bude v tom, co říkáte, řečeno více, než co jste v daném okamžiku schopni chápat.

Jiný hlas: *And that means there is always going to be more to the meaning of what you say than you can control or be aware of. And this just for reasons of theory of language. These are not Freudian reasons, these are not Marxist reasons, these are theory of language reasons.*

Jiný hlas: To znamená, že vždy bude v tom, co říkáte, řečeno víc, než co můžete v daném okamžiku chápat, a to z důvodů pouze pro teorii jazyka, nejsou to důvody freudovské nebo marxistické.

Hejdánek: Není to daný názor marxistický nebo jakej jinej, filosofický, ale to prostě je určité uchopení povahy řeči samotné, že z toho to vyplývá.

Jiný hlas: *This is so important I'd like to ask if people have understood, or if anybody has questions on this point.*

Jiný hlas: To je tak důležité, že bych se chtěl zeptat, jestli to všichni pochopili, nebo jestli jsou k tomu nějaké otázky.

Hejdánek: Má, přestávka ve výkladu, kontrola, jestli všichni pochopili, tak buď jestli jsou nejdřív vyjasňovací otázky a pak polemické otázky přednášejícího. Jestli jsem tomu dobře rozuměl? Všechno v pořádku? Všichni rozuměli? Dobrá.

Jiný hlas: *So, I've said something about history, something about theory of language. This theory of language I've just...*

Jiný hlas: *mentioned, the theory of language as a system of differences is very much influenced continental writers particularly French writers.*

Jiný hlas: A tato teorie jako systém diferencí má veliký vliv na kontinentální spisovatele, zvláště na francouzské.

Jiný hlas: *And it is quite different from the theories of meaning or theories of language which essentially go back to the German philosopher Frege, which are influential in the analytic world.*

Jiný hlas: A jsou v podstatě rozdílné od teorií významu a jazyka německého filosofa Frega, které jsou významné pro analytickou filosofii.

Jiný hlas: *The third section I just want to mention, because it is also historically very important, is the influence of a variety of theories, essentially 19th century, though they have their roots I think in Kant, according to which the language-using subject – whoever uses language – does not have full access or clear relationship to everything which he intends or means, does not have full access to the meaning of his own actions, even the meaning of his own thoughts.*

Jiný hlas: A za třetí, subjekt, který užívá jazyka, nemůže plně chápat jeho význam a důsledky toho, co říká.

Jiný hlas: *For example, Freudian psychoanalytic theories have had an enormous influence again on above all French contemporary writers.*

Jiný hlas: Například Freudova psychoanalýza má veliký dopad na současné francouzské spisovatele.

Jiný hlas: *If you take these theories very seriously, then again we can see that whoever writes, for example, a philosophical text, may simply not be aware of all the symbolic meanings hidden in his own text, as in his own dreams.*

Jiný hlas: A ti také tvrdí, že když to vezmeme důsledně, tak nikdo, kdo píše filosofický text, si nemůže být úplně vědom všech symbolických významů, které jsou v jeho textu, tak jako ve jeho snech.

Jiný hlas: *Similarly, of course, many writers in the western continental tradition, so-called western continental tradition, have been very influenced by a whole long history of 19th and 20th century Marxist writings.*

Jiný hlas: Stejně mnoho západních kontinentálních spisovatelů bylo ovlivněno tradicí marxistického myšlení.

Jiný hlas: *Which also go back to ultimately to a Kantian and Hegelian theory of the subject, according to which in many conditions the subject does not understand the meaning or significance of his own actions and his own thoughts.*

Jiný hlas: Která toto zase zpět k myšlence, že subjekt nemůže v mnoha případech rozumět důsledkům a nemůže plně chápat své akce.

Jiný hlas: *Again, neither psychoanalytic theories nor Marxist theories have had any serious influence on analytic philosophy.*

Jiný hlas: A zase, ani psychoanalýza, ani marxismus neměly výrazný vliv na analytickou filosofii.

Jiný hlas: *So, these are my three major heads of difference. And now they are together associated with a fourth head which I introduce now and about which I must say something, and that is the problem – I will give it a label first – the problem of reflexivity.*

Jiný hlas: Tato tři hlediska rozdílu se stýkají ve čtvrtém bodě, který nazvu problémem reflexivity.

Jiný hlas: *Just at this stage to give a short illustration of what I mean. If I believe, for example, that a typical philosophical text or a typical philosophical talk has a hidden meaning not accessible to the philosopher who produces it, if I really believe that, then I have to apply that belief to what I am saying to you now.*

Jiný hlas: Pokud věřím tomu, že filosofický text má nějaký skrytý symbolický význam, který sám autor nechápe, tak musím tutéž metodu aplikovat na to, co vám teď říkám.

Jiný hlas: *Just as if I am not Hegel and I do not believe in the end of history, I have to suppose that the problem I'm discussing now is just relative to the present language, the present concepts and the present historical period.*

Jiný hlas: Stejně jako nejsem Hegel, který věří v ukončení historie – i když nejsem Hegel, který věří v ukončení dějin, tak musím věřit, že to, co říká, je v současném systému pojmů.

Jiný hlas: *And again, if I believe that my theory of language and meaning is a Saussurian theory, that is to say a theory of meaning as a system of difference and much of what is meaning therefore beyond my control, my awareness, once again I have to believe that much of the meaning of what I am saying now is beyond what I can be conscious of or can even control.*

Jiný hlas: A pokud přijmu Saussurův systém rozdílů, tak pak musím přijmout také to, že to, co zde říkám, je částečně mimo moji kontrolu, je dál, než jsem schopen kontrolovat.

Jiný hlas: Onen systém rozdílů, že každé slovo a význam je dán jen komplexem jiných významů, třeba i v rámci rozdílů, pak také co říká [nesrozumitelné].

Jiný hlas: *So, you see I have now to come back to a point I made at the beginning. If I believe all that, and I think Dick Rorty does believe all that, at least half of him believes that, I think – well, I have to underline I think for reasons I will give you in a moment – but if I believe all that, then I have a very serious problem about how to understand even the truth of what I am saying to you now, and also my responsibility for what I am saying to you now, because much of what I am saying to you now escapes my own control. So there's a serious problem about truth and about responsibility on that view of philosophy.*

Jiný hlas: Věřím-li tomu, co zde říkám, a vím, že Dick Rorty tomu aspoň polovinou věří, tak potom vzniká velice složitý problém vztahu k pravdě v tom, co vám nyní říkám, a vůbec mojí schopnosti kontrolovat to, co vám nyní říkám.

Jiný hlas: *But this is a very serious problem. I wouldn't like you to think that in pointing out that it is a problem I think that that view of philosophy is mistaken. I just want to point out at this stage of my talk that the problem is a very serious one, because the reasons I've gone through are serious reasons. They're not just mistaken. They may be wrong, but they're serious.*

Jiný hlas: A tyto důvody, pro které to říkám, jsou vážné důvody. Nejsou to prostě jen omyly. Mohou být nesprávné, ale jsou vážné.

Jiný hlas: Okay, now I just really want to add one other very big, or go on to another very big theme which is associated with this.

A chtěl bych se zmínit o dalším významném tématu, které je s tímto spojené.

There is a part of analytic philosophy which is known as *speech act theory*.

Je část analytické filosofie, která je známá jako *speech act theory*, teorie řeči a činů.

That is to say that we must recognize that in— no, sorry, let me start one stage back. Whatever action I perform, I can be understood as doing many different things at once.

Tedy musíme rozpoznat— ne, pardon, dovolu mi začít o krok zpět. Ať dělám jakoukoli akci, mohu to chápat tak, že dělám mnoho různých věcí současně.

I could put this in a slightly more formal way by saying that there are many different descriptions which could be applied to my action.

Mohu to říci formálněji, takže může být dáno mnoho popisů toho, co právě dělám.

I give an example. I lift my glass and I have a drink. What have I done? I've had a drink, but I've also tried to illustrate a philosophical point.

Uvedu nyní malý příklad. Zvedám sklenici, napiji se a nyní, co jsem udělal? Jednak jsem se napil a zadruhé jsem současně ilustroval filosofický problém.

But perhaps there are other things that I have done under descriptions of which I am not aware.

A možná jsem dělal ještě další věci, které mohou být popsány, aniž jsem si toho vědom.

For example, if Professor Hejdánek had put strychnine in this cup, I would have poisoned myself by the same action.

Tedy pokud profesor Hejdánek dal strychnin do mé sklenice, tak jsem se současně otrávil, aniž bych si toho byl vědom.

And so I do three things at once: I drink, I illustrate a philosophical point, and perhaps I poison myself.

Nyní dělám tři věci současně: piji, ilustruji filosofický problém a případně se trávím.

And now notice that the first time I drank, I don't know how many things I did, but I can tell you one

thing that I didn't do, which I did do the second time, namely I made you laugh the second time, and I didn't make you laugh the first time.

Všimněte si, že při prvním— to, co jsem dělal podruhé, jsem udělal o jednu akci víc oproti prvnímu napití, a to, že jsem vás rozesmál.

So did I do the same thing the second time as the first time? No, this is— there are many complicated questions wrapped up here.

Čili udělal jsem tutéž věc poprvé i podruhé? A zde je spojeno mnoho vážných otázek a problémů.

Okay, that's the first point. In performing in any action, I perform many actions, and more actions than I am aware of, again.

To je první bod. Že v každé akci současně konám mnoho akcí, a i více akcí, než kterých jsem si vědom.

Though there is here a problem of how you relate the concept of an action to the concept of the conscious intention of the agent or the subject.

Je zde nyní problém, jak spojíte myšlenku akce s myšlenkou vědomé intence jednajícího nebo subjektu.

Hejdánek: No, to se říkalo dřív záměr.

Jiný hlas: Záměr činu. S myšlenkou intence činu.

You see, already this is linking back up to problems of the unconscious.

A to se zase váže zpět k problémům nevědomého.

Now, what I have just said about actions in general applies also to the actions of speaking or of writing, of producing sentences.

Čili to, co jsem nyní řekl o akci obecně, se také váže na problém řeči nebo psaní a vůbec na problém věty.

In what I am doing now, I am making certain noises, I am producing English sentences, these English sentences have a certain meaning, I'm trying to produce an argument, I am maybe interesting you, maybe boring you— many things.

Vlastně nyní vydávám jisté zvuky, tvořím anglické věty, tyto anglické věty mají jistý význam, snažím se podat jistý důkaz a mohu vás zaujmout nebo nudit, tedy mnoho věcí.

Now, all this is well recognized by analytic philosophers and it forms part of *speech act theory*, that is to say, a theory within which people try and produce a theoretical structure to understand the ways in which these many different actions are related to each other.

Toto je analytickým filosofům dobře známo a tvoří to část *speech act theory*, teorie řečových aktů, kde je snaha vytvořit teoretickou strukturu k pochopení relací mezi všemi těmito různými akcemi, které se navzájem vážou.

Just one very important example. Some of these actions are determined by well-recognized conventions.

For instance, if I say in a marriage ceremony, if I say 'I hereby' — I don't know what is said in Czech marriage ceremonies— but if I say 'I hereby take this woman to be my wedded wife', I am not just making a true statement, I am performing an act in a marriage in which I am getting married, right?

Jen jeden velmi důležitý příklad. Některé z těchto akcí jsou určeny dobře známými konvencemi.

Například když řeknu při svatebním obřadu— nevím, co se říká při českých svatebních obřadech— ale když řeknu „tímto si беру tuto ženu za svou zákonitou manželku“, nečiním jen pravdivý výrok, ale provádím akt sňatku, kterým se žením.

Jiný hlas: Vstupuje do manželství tím.

Jiný hlas: And that's determined by conventions, the conventions of the marriage ceremony. Because if I utter the same sentence in a theatre as an actor, I'm not getting married— luckily, otherwise I would get married every night I play the play.

A to je určeno konvencemi svatebního obřadu. Protože když budu tuto větu říkat jako herec na jevišti, nebudu vstupovat do manželství, naštěstí, jinak bych do manželství vstupoval každý večer.

Other things I do are not determined by conventions. Supposing I say 'There is a bee or a wasp crawling down the back of Daniel's neck', probably I frighten him, but that's not determined by convention.

Jiné věci nejsou určeny konvencemi. Dejme tomu, že řeknu, že Danielovi leze po zádech osa nebo včela,

tak ho tím pravděpodobně vystraším, ale to není určeno konvencí.

Okay, now so far I have just tried to indicate to you the nature of *speech act theory*. It's very simple, I think, to understand what I've said, and I think myself that what I've said is true.

Zatím jsem se snažil jen naznačit povahu *speech act theory*. Myslím, že je velmi jednoduché pochopit, co jsem řekl, a sám si myslím, že to, co jsem řekl, je pravda.

Jiný hlas: . but now another big difference between what I have been calling *analytic philosophy* and *continental philosophy*. *Analytic speech act theorists* will give their theories, but they don't try and determine, or they don't try and decide the nature of their own writings or their own lectures in terms of their beliefs about all the different things they must be doing when lecturing. Is that clear? Not much? No, okay. If I am just an *analytic philosopher*, I tell you these things. I have already explained why theoretically I must be doing many things, and not only just trying to explain to you a true theory about the nature of language. But I don't take account of all these other things in deciding how to develop my arguments or in how to try and explain it to you.

Jiný hlas: Jiný bude analytický filosof a vysvětlím vám vše z této teorie řeči a činu, ale nebudu se snažit uplatnit totéž na vývoj vlastního argumentu nebo vývoj vlastní práce.

Jiný hlas: If I am an *analytic political philosopher*, I try and explain to you political theories. I understand very well, because I also do *speech act theory*, that I am doing many things...

--- (1981-09-07 Alan Montefiore a Catherine A. (1) [LVH284VA]_Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: I will realize that besides when I'm explaining political theory, I'm doing many other things.

Budu si uvědomovat, že přitom, když vám vysvětluji politickou teorii, dělám mnoho dalších věcí.

But I don't take all these other things into account in trying to develop my theories or to explain them to you. I just explain my theory.

Ale nebudu všechny tyto prvky brát v potaz a nebudu se snažit je zařadit do své teorie, abych na nich svoji teorii vyvinul.

If I am a *continental philosopher* of the kind that Rorty talks about – as there are many kinds of *continental philosopher* like this – in, for example, talking about political philosophy, I am very aware of myself as acting politically, not just talking theoretically, but acting politically as I talk.

Jestliže budu kontinentální politický filosof, o jakém mluví Rorty – a takových je mnoho druhů –, budu si uvědomovat toto a budu si uvědomovat, že současně tím, že mluvím o politické teorii, vlastně tvořím politiku, že je to současně politická akce.

And not only am I aware of it, but I feel committed by my activities of philosopher to shaping what I say by all that I'm aware of.

A nejenže jsem si toho vědom, ale cítím se zavázán svou činností jako filosof, abych utvářel to, co říkám, s ohledem na všechno, čeho jsem si vědom.

I mean that, let me start another way, it is a very old traditional classical philosophical belief that the philosopher must try and understand what he's doing as clearly as possible.

Chci říct, je to stará tradiční klasická filosofická domněnka, že filosof musí rozumět tomu, co dělá, co nejjasněji je schopen.

And indeed that he should produce his philosophy in the light of, on the basis of all his understanding.

A že by měl produkovat svou filosofii na základě všeho toho chápání.

So there is a serious question. If my understanding of what I am doing includes my understanding of the political dimension and not only the theoretical dimension, do I shape my philosophical action in the light of all that understanding?

Takže je tu vážná otázka. Jestliže moje akce současně obsahuje i politickou dimenzi, tak jestli svou teorii podle toho také utvářím s ohledem na toto.

Or in literature, a poet or a novelist, a writer for example, shapes his poem, shapes his novel, shapes his writing in relation to all its effects, not just the truth of particular sentences or particular paragraphs, but to all the effect it will have on the reader.

Či současně spisovatel, ať již básník nebo prozaik, musí svou literaturu utvářet s ohledem na všechny její efekty, nejen na některé jednotlivé významy vět, ale na celý dopad.

So one can see how philosophers who think that the traditional commitment to understanding and to writing in relation to their full understanding can be led into treating their own philosophy as literature. I mean, they produce a total piece of writing in the terms of all its effects and not just its truth, or as politics, or as psychological intervention, or all these things.

Filosofové jsou tedy v rámci chápání své práce vedeni k jejímu pojetí jako k literárnímu dílu či politické akci, musí chápat všechny možné dopady svého díla.

And now just to sum up before we have discussion. If we believe all these things, then, on the continental side of this story, then we see philosophical writing or philosophical discussion, philosophical activity as always having meanings beyond the control of the people engaged in it, including oneself.

A nyní, abych to shrnul před diskuzí. Jestliže věříme těmto věcem v kontinentální tradici, pak musíme chápat, že filosofické dílo obsahuje vždy něco víc. Musíme si uvědomovat dopad této práce a to, že zasahuje i mě.

One will try to understand one's and to govern one's own contribution in the light of as much as one understands of all the actions one's performing, even while knowing that one will never grasp it all, one's action goes beyond one's own control.

Člověk se musí snažit kontrolovat svou práci s ohledem na její celkový dopad i s tím pomyšlením, že nebude vždy chápat zcela vše.

Hejdánek: A tak vzniká velice vážný přeriv až propast mezi filosofem jako tím, který myslí, a jeho myšlením a vyjadřováním, psaním a tak dále, dílem. Protože on si je vždycky vědom, když řekne cokoli, tak že to má víc významů, než chtěl, anebo naopak zas třeba, že chtěl víc, než řekl, a že není schopen to všechno zkontrolovat. Včetně akce, že to není jenom kontrola toho, co řekl, ale že tím, že řekl, se vlastně také nasadil nějak životně, já to tak vykládám, a že tohleto všechno není schopen zcela zkontrolovat.

Jiný hlas: *I can just say to conclude that I personally think that this is one of the deepest, most fundamental problems of our time, with very deep roots and ramifications. I think that the view I have been describing is in some ways deeply corrupting, but I think it's a very serious one and I think that to dismiss it as just confusion or just superficially morally irresponsible, as many analytic philosophers do, is simply not to understand how serious and deep this corruption is.*

Osobně si myslím, že toto je jeden z nejpodstatnějších problémů naší doby. I když to může mít některé korumpující důsledky, zůstává to vážným problémem. Pokud to budeme brát jenom jako nějaké zmatení nebo morální nezodpovědnost, jak to dělají mnozí analytičtí filosofové, tak to znamená, že jsme nepochopili hloubku tohoto problému.

Jiný hlas: No, to je přesně ten způsob, jakým on prezentuje ty v sobě už nedostatky, *corruptio* té věci, kterou podává. On to tam také...

Hejdánek: Ano, teda ne korumpující v tom, jako česky to známe, že tedy že to někoho zkorumpuje jako peníze, když mu dáte, tak ho zkorumpujete, tak to není myšleno. Že to vlastně *samoruší* svou platnost. Že v tom smyslu.

Jiný hlas: *I think that to understand, I believe sufficiently in the importance of the history of philosophy to think that it is really impossible to understand how this problem has gripped us all without going back into the history and seeing where it comes from within our culture and our language. And then, well, that's what I must start.*

Jiný hlas: A on ještě maličko, co jsme nepřečetli, je, že to je velice vážný problém a že filosofové se vlastně dají rozlišovat podle toho, jestli si dostatečně uvědomují nebo nedostatečně uvědomují tu vážnost toho problému.

Jiný hlas: *That was clear enough. We've translated part of the previous segment. It was just a paraphrase.*

Jiný hlas: Takže jestli je to jasné všechno, tak můžeme diskutovat. Já bych chtěl vědět, jestli je to jasné

natolik, že bychom mohli teď udělat přestávku a nebo jestli ještě nějaká otázka k tomu a pak trošku vyvětráme, je tady velice horko. *It's a little hot here, we shall make a little pause.* Sorry, but first if somebody has some concrete questions.

Jiný hlas: *What I've just said because I think it's a very impressive illustration of the philosophical situation, but not only of a philosophical situation, but of the human life, I would say, on both parts of Europe, West and East. So, when you presented your concept... I didn't quite understand whether it's your concept or you share this concept with Rorty and other analytical philosophers. I suppose it's a common way of thinking in that area of analytical philosophy. So, I had the impression that the so-called speech theory claims not only to be theory of speech, but of human situation in general, of philosophical thinking in general. And claiming this, it exposes itself to philosophical critics, not only the criticism of speech theory. And this is what I would try to attempt to say, a critical word. First, if the meaning of a word, it follows the meaning of a proposition or of a sentence, is conditioned or is in a context with other words, with other sentences. I think it's true, but it's a general truth that doesn't say so much in the end. First, about the truth as such. You have mentioned the problem of truth at the beginning of your exposition, but I didn't find any conclusion in this respect. Truth, problem of truth hasn't been in the end mentioned or in some way developed in your... And secondly, it's important for human action. One cannot act without believing one's actions have sense. And the problem of sense, meaningfulness, is something essential for philosophical thinking, for human approach to reality, to life as such. I had the impression, just to illustrate and I beg you for apologize if by help of my illustration will not take the point, that we are in a situation of a dog trying to catch his tail and he never succeeds because it's impossible from substance of the situation. Well, that if I realize in saying anything that what I am saying is in a connection with other meanings, consciously, unconsciously, so I am exposed of a relativism which is killing. I can't decide, because deciding, acting, I don't escape this relativism and so on. And this concept seems to me to be not too sensitive, not so much sensitive as it ought to be to differences between gaps and distances and meanings among the words. Some words are more closely connected with other words and again a number, a vast number of words are very distanced from the meaning I am just exposing. So, in your presentation I had the impression all meanings are on the same distance from the other meanings and that there must be some affinity between words and meanings. Secondly, or another aspect, in the history people believed in the age of myth, for instance, for a long period in some meaningful approach, attitude, which was formulated in myths, in mythical way, and they have maintained the human life and was significant for human life, gave sense of their actions. And it was very similar with the religious faith and beliefs in the past history. That means we are not, in my view, we are not for the whole human history in the same situation being fully exposed of this relativism. There are some important differences between how the meaning is creative for human actions, how is less creative and diminishing in its significance and so on. And last I would like to underline that the problem of truth seems to me very essential for the whole discussion because truth, in my understanding and I believe it's a case of the Czech philosophical tradition, truth is not only...*

Jiný hlas: a thing of a proposition or an utterance which is correct to the reality, but truth is a spiritual source or spiritual power that makes a human being committed to an active meaningful life. Excuse me this last remark, I am a theologian and I try to of course to reflect the whole problem from this position. Well, I don't dare to sum it up, perhaps it was some points clear what I wanted to say, not in all.

Hejdánek: No dobře, to mně bude stačit. Otočit? Jo, samozřejmě.

Měl jsem takový pocit psa, který chce chytit vlastní ocas, oháňku. To když by mělo platit naprosto důsledně, že každé slovo, které vyslovíme, je vlastně v kontextu – tedy význam toho slova je v kontextu jiných významů. To samozřejmě platí o větách. Takže vlastně jedním výrokem, jednou větou evokujeme další a v podstatě jsou tam ty skryté významy, nedohlednuté významy, a to všechno vlastně nás vrhá do takového velmi znepokojujícího pocitu relativity.

Myslím si, že ta teorie řeči, která tady byla zmíněna, je nejenom teorií řeči, nýbrž teorií celé lidské

situace, a v tomto smyslu tedy je samozřejmě kritizovatelná filosoficky, teologicky i ze všech pozic. Pak by mi tam chyběl ten motiv smyslu. Prostě lidský život není možný bez smyslu. Poukázal jsem na to, že byla dlouhá období historická, kde lidé nacházeli smysl třeba v mýtickém vyjádření, potom třeba v náboženském, a že samozřejmě je to v takových dlouhých liniích – nakonec se ukáže, že to není dostatečně nosné pro celé dějiny, ale v určité dějinné fázi to svůj smysl mělo a lidé na tom založili život. Žili naprosto v omylu, v bludech, nesmyslnosti.

A poslední moment – otázka pravdy. On zmínil na začátku pravdu, vztahoval celou tu problematiku k pravdě, ale v podstatě v tom výkladu od druhé poloviny se koncept pravdy postrádal. Poukázal jsem na to, že samozřejmě nedržím pojetí pravdy jako že se náš výrok kryje se skutečností, nýbrž chápu pravdu jako duchovní moc, zdroj, který nás orientuje k věcem, a že toto je po mém soudu přínos té české tradice.

Jiný hlas: Well, I'm not quite sure in what order I should take these questions, so perhaps my order will not be the best order. But you began and you ended with remarks about truth, and I began with remarks about truth, and you say perhaps rightly I didn't say enough about truth at the end. I think that what I was mostly trying to do was to explain what I understand to be the nature of the division between two very different ways of approaching the nature of philosophical activity and philosophical thinking, and indeed one might say of philosophy itself. Two different ways to which I gave these labels *analytic* and *continental*, which are not very satisfactory labels but which, as I said, do... there are these two different ways anyway. Should I translate? Sorry. Sure. It's already too much.

Zmíněna je pravda, ta byla zmíněna na začátku i na konci, takže ačkoliv si vyberu nakonec pravdu jako první bod, o kterém chci mluvit. Pravdou jsem se mnoho nezabýval, snažil jsem se ukázat rozdíl mezi *analytickou* a *kontinentální* filosofií, i když vymezení těchto pojmů je dosti hrubé.

And I suppose that what I was doing was essentially paradoxical in a sense. In this way, I was trying to explain what I understand to be the deep reasons why what we call the *continental* tradition has come to be very distrustful of such concepts as truth, responsibility, individual subject, morality etc.

Je to paradoxní, ale snažil jsem se ukázat, proč to, co nazýváme *kontinentální* filosofií, proč v této filosofii vznikla nedůvěra k takovým pojmům, jako je pravda, odpovědnost, morálka, individuální osoba.

In trying to explain this, I was apparently taking the position really of, let's say, commentator. But I was also trying to show just how deep the problem is from that point of view, by reflecting back on my own activity as commentator.

Když jsem se to snažil vysvětlit, dostal jsem se do pozice komentátora, snažil jsem se též ukázat, jak je tento problém hluboký tím, že jsem reflektoval zpět na svoji pozici jakožto komentátora.

Because as just as commentator, an *analytic* philosopher could listen to me, could say, well yes, perhaps you are right, that is how it has happened, or maybe he makes a different historical judgment, but he treats me just as somebody trying to say true things about a situation in another part of the world. Now, what I wanted to try and say was that I think – now, this is my view, I mean not just as commentator, but my own view – is that the *continental* position is, as I said, I think it leads to really deep confusion, I said even corruption of thought, and I think as a matter of fact of practice. But I also think that the reasons which lead to that are very deep reasons.

Když se na to dívá *analytický* filosof, tak by řekl: ano, možná je to pravda v daném historickém okamžiku, ale díval by se na to jako někdo, kdo se snaží říct pravdivou věc o situaci v jiné části světa. Co jsem se snažil říct – a to je můj názor, ne názor komentátora – že *kontinentální* tradice vedla k hlubokému zmatení, dokonce i ke korupci myšlení a k určité praxi. Ale ty důvody, které k tomu vedou, jsou velmi hluboké.

Jiný hlas: And I wanted to illustrate the paradoxical nature of my own position, as I understand it at the moment, because maybe I will be able to break out of the paradox, I don't know. But the paradoxical nature of my position is that the reasons which have led this kind of continental philosophy into this kind of confusion and corruption would be reasons for saying that my commentary is not a just commentary,

indeed perhaps it is not even most importantly commentary, it is a particular kind of action in a particular kind of context and has best to be understood by other people than myself.

Hejdánek: A *paradox* této mé pozice, možná v ní jsem jako současně, možná z ní vystoupím, já nevím, spočívá v tom, že když jsem vylíčil tu situaci té *kontinentální* filosofie se všemi jejími takovými rozkladnými účinky, že v tom okamžiku jako *komentátor* z těch svých pozic, které jako *analytický* filosof mám, prostě nemohu uniknout tomu závěru, že se to vztahuje i na mě. Jak jsem to pochopil.

Jiný hlas: *Now I want to say quite clearly that I think that that continental view is an impossible view. I think that it contradicts itself even in the act of being asserted, because it dissolves itself as it is stated. So let me be quite clear, it is not my view. But I do think that it has very, very deep serious roots and it is not easy to struggle free.*

Jiný hlas: Že tento *kontinentální* náhled je rozporný, protože ten rozpor vzniká už v tom okamžiku, kdy se vyslovuje. Ovšem snažím se ukázat, že je právě velice hluboký a má své opodstatnění.

Jiný hlas: *And it is very important to understand these roots, partly to understand oneself and the limitations of one's own thought and partly also to understand what people who are caught in this are doing, and to understand how they get there.*

Jiný hlas: A je důležité rozumět těmto kořenům, protože člověk může rozumět sám sobě a potom může rozumět lidem, kteří jsou v této situaci chyceni.

Jiný hlas: *But of course I agree with you that among the reasons why this view cannot be maintained other than in a very paradoxical way is that there has to be a sense to one's actions, not just to one's actions in general but quite specifically and theoretically a sense to one's own speech acts in producing these kinds of theories.*

Jiný hlas: A v této *paradoxní* situaci musí být smysl pro akce jednotlivce, a to nejen pro akce obecně, ale i pro akce pro konkrétní daný akt.

Jiný hlas: *Now let me just add, that was the main thing I had to say here. There's much more that should be said about truth, which is a very difficult concept. But just three points. In fact, of course, although this theory of meaning as difference is not a theory which is complete in my view, a complete theory of meaning has to include other things.*

Jiný hlas: A ještě bych chtěl dodat nějaké body k tomu, co jsem řekl o pravdě. Ta teorie *difference* v jazyku nedá se říct, že je kompletní.

Jiný hlas: *Let me say in its defense that of course it does take account, it can take account and does take account of different kinds of gaps, different degrees of differences. Obviously, if you take color terms, red, green, and blue are more closely related to white than the word table is, or the word ideology is, maybe. The theory would simply say that although there are clusters, nevertheless there are no absolute boundaries either.*

Jiný hlas: Jako že tam existují skupiny, že vlastně mezi slovy ty *difference*, mezi těmi *diferencemi* jsou opět *difference*. To znamená, že třeba vztah barev navzájem k sobě je jiný než slovo stůl k barvě nebo slovo ideologie. A tudíž, že tam existuje cosi jako *clusters*, jako skupiny, shluky pojmů.

Jiný hlas: *And I also wanted to say that in relation to your last point, when you say that there is a tradition, a Czech tradition, not only Czech tradition of course, according to which truth is a spiritual source and a spiritual value. In the context in which I was talking, I don't deny that, but I came round to it by a different route.*

Jiný hlas: A ještě k tomu, co nazýváte českým myšlením, že pravda je zdroj, tak to není jenom české a nezamítám to, ovšem přicházím k tomu jinou cestou.

Jiný hlas: *So now first one has to recognize that the word true or the word truth is a word in a language, and the problems of the meaning of this word true are problems of meaning like problems of meaning of any other word.*

Jiný hlas: Je nutno chápat, že slovo pravda je slovo v jazyce, a tudíž problémy jeho významu jsou tytéž jako problémy jiných pojmů.

Jiný hlas: *But it's a very fundamental word. And now my second point, I myself think that it is impossible to produce a serious theory of meaning and therefore of communication without keeping a strong connection between the very concepts of meaning and of truth.*

Jiný hlas: Je to ovšem *fundamentální* slovo a můj názor je, že není možno vytvořit teorii významu a komunikace, aniž by se udržel silný pojem významu a pravdy.

Hejdánek: Důležité spojení.

Jiný hlas: *And I also think that there has to be a strong connection between the concept of meaning and reference to the intention of the speaker in using any given word.*

Jiný hlas: A myslí si, že musí existovat silná *reference* mezi významem slova a mezi *intencí* mluvčího při jeho použití.

Jiný hlas: *Of course, you must recognize that meaning is not created by conscious intention alone.*

Meaning belongs to systems of difference, or systems of language.

Jiný hlas: Význam není tvořen pouze vědomým kontextem mluvčího, ale je také dán vztahy v jazyce.

Hejdánek: Jenom vědomou *intencí*. Není vytvořen prostě když někdo mluví, tak ten obsah toho, ten smysl toho, co říká, není vytvořen jenom tím, co chce říct, nýbrž také celým tím kontextem řeči, v níž je nucen říkat.

Jiný hlas: *Still, however difficult the theoretical problem of explaining exactly the relationship between speaker's intention and meaning, I'm convinced for reasons which are very complicated that there must be a connection. Right? Okay.*

Jiný hlas: Jsem přesvědčen, že musí být právě pro důvody, které je těžké nyní vysvětlit, že musí být spojení mezi významem a *intencí* mluvčího.

Jiný hlas: *And if you put my last two points together, there must be a connection between meaning and truth and there must be a connection between speaker's intention and meaning. This means there must also be a connection between speaker's intention and truth, just in a theory of language and meaning.*

Jiný hlas: A nyní když se to spojí, že je spojení mezi *intencí* mluvčího a významem a mezi významem a pravdou, tak musí být i spojení mezi *intencí* mluvčího a pravdou. Pouze tedy v teorii jazyka a významu.

Jiný hlas: *But now that means, if you follow my arguments in my chain of argument, that means that the theory of meaning and of language leads in fact to moral concepts, concept of responsibility for what you say. Responsibility for what you say can never be total. I am not the total master of my own meaning, but I have responsibility.*

Jiný hlas: A tato teorie významu současně vede k konceptům morální zodpovědnosti, kde nemohu být z té morální zodpovědnosti nikdy zbaven.

Jiný hlas: *So I think that theory of meaning and theory of language leads to a moral and proto-political theory of responsibility and also, if you like, humility, you don't control it all.*

Jiný hlas: A teorie významu a odpovědnosti vede k konceptu zodpovědnosti a *humility*, neboli pokory. Ale je pouze v teorii odpovědného jednání, v reflexi morálnosti, v tomto propojení.

Jiný hlas: *And I think these are, let me say, philosophical arguments which lead in the direction of understanding a connection between truth and spiritual or moral activity. And the theological arguments are different.*

Jiný hlas: Čili toto je *filosofický* argument, který vede ke spojení mezi pravdou a morální zodpovědností a samozřejmě teologický náhled bude jiný.

Jiný hlas: *But how you understand the relationship between the theological arguments and the philosophical arguments will depend also on your theory of symbolic meaning.*

Jiný hlas: Čili chápání rozdílu mezi *filosofickou* a teologickou koncepcí je opět dáno teorií významu.

Jiný hlas: *Even people interested in moral and political philosophy should study theory of meaning and theory of language.*

Jiný hlas: Čili toto je důležitý argument, proč lidé, kteří se zabývají morální *filosofií*, měli by se zabývat teorií významu a teorií jazyka.

Jiný hlas: Now, I shall come through some general thoughts to a very personal question to you in connection with what you have said. Even if I am quite aware that there are some conscious and unconscious motives of the structure of your lecture, I shall neglect this situation and observe what you have told us as a whole in itself, without any further connections to the situation in which you have lectured here. Then, I understand what you have said, and I am sure that there are very profound reasons for understanding philosophy as a reflection of the whole activity of all the levels of our human and especially of the philosopher's activity in life and in thinking. But it is not possible to make it for hundred percent, it is not possible to complete this reflection in all details. And that's the meaning of... or that's the reason, I am not sure if it is the real reason for you, but it's the reason you offered us for... to convince us to be more open for the analytic philosophy. It's from the pragmatic point of view very reasonable and very useful for us, for the most of us are deeply rooted in the continental tradition. But if I neglect this context, then if you hold, if you would hold this position, then it seems to me to be a resignation to the best philosophical reasons which you know to be very profound and very serious. Now the personal question: is it really your position or was it only meant pedagogically here? And if it is a personal position, do you mind...

Jiný hlas: if I have not understood well your position as a resignation or as a theoretical and perhaps even more than theoretical philosophical compromise? Excuse me, I should translate it first.

Je mi jasné, že pan doktor Hejdánek vykreslil určitý kontext pro nás, kteří jsme většinou zakotveni nebo aspoň nakaženi, pokud jde o vás mladší, pohegelovskou *filosofii kontinentální*. A nebudu toho dbát, pak se ještě jednou k tomu momentu vrátím. Ale když toho nedbám, zdá se mi, že ta argumentace celá vyzněla v tomhle smyslu: jsou velice vážné důvody, proč chápat *filosofii* jako ustavičně hlouběji se prodírající reflexi veškeré aktivity *filosofa* – člověka vůbec a *filosofa* speciálně. A to i životní i myšlenkové. Ale nelze to provést se vší detailností, a protože to nelze, tak je možno v tom vidět důvod, proč má své opodstatnění *analytická tradice*. Jestliže tomu tak je, jestli jsem to nezkreslil...

--- (1981-09-07 Alan Montefiore a Catherine A. (2) [LVH285VA]_Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Obecné úvodní věty se dostávám k tomu, co ohlásil jsem na začátku, že se dostanu k velmi osobní otázce. Chápu, že pro nás, kteří jsme takhle orientovaní, že to může být pedagogický výměna, tedy tážu se: je to ten důvod, proč se takhle postavila celá věc, proč doktor Montefiore postavil takhle celou věc? Je ten důvod pedagogický pro nás, tedy *ad usum Delphini*, a nebo je to skutečně jeho pozice? A jestliže je to jeho pozice, dopustil jsem se ne nějakého nedopatření, špatného úsudku, posouzení, jestliže říkám, že to je rezignace?

Maybe I should answer without pausing and then you give the gist or I come back and break it up. The topic I chose to talk about was quite simply the topic which has concerned me most for the last few years and on which I am working and was chosen because I'm working on it and thinking about it. Those were at any rate the main conscious motives. So that's the first point. Second point, I think that I thought of myself as essentially trying to explain the nature of the problem as it confronts me and I think as it confronts many of us, rather than expounding my position. My position emerged I think in my answer to you rather more than in what I said before, but first I have to explain a sense of problem. But I wanted to stress that I feel this is a very deep problem to which I do not have a clear-cut, fully defined answer. I think it would be superficial and wrong to suppose that there is at the present time either available to me as an individual or probably to our peoples in West Europe or East Europe or other places a complete answer to this problem. I see it as a deep, deep-rooted cultural problem. But now, third point, I'm actually quite puzzled why you should think that my position is a position of resignation. On the contrary, I think that it is one of the most urgent tasks of the present moment to try and fight our way through this problem. I think that the concepts of – I mean, I think in my answer to you I wanted to say that I think that the concepts of truth and meaning and morality and responsibility are indispensable and linked, fundamentally linked. But I think that it doesn't suffice merely to reiterate our faith in them. We have to re-establish our right to a philosophical faith in them by understanding the reasons which have made

them such inaccessible concepts for so many or such difficult concepts for so many people. I am more used to arguing these matters with some of my French friends and colleagues who actually find it very suspect when I want to talk about the responsibility of individual *filosofers* or teachers. They think this is a kind of reactionary bourgeois liberal individualism. And yet these are not bad or foolish people, is what I want to say. These are people who are caught in real deep difficulties. And therefore, although I think they are wrong and I regard our task, my task, our task as *filosofers* to try and understand where they're wrong, I do not think we can understand where they're wrong without going to the roots of where these confusions have come from. And that is why I think, in fact, that a great deal of *analytic filosofie*, though useful discipline, is historically superficial. And I should add that I do not think I am at all typical of *analytic filosofers*. I am an *analytic filosof* by training and by background, but I am regarded as very eccentric at Oxford, as about the only professional *filosof* at Oxford who spends half his time hobnobbing, as we say, with French *filosofers*.

Just a second, would you like to translate the gist of it or shall I? I don't know that it would be an effort to translate only a digest. Well, translate a digest and you have the tape throughout.

Děsí se jako povážlivě podezřelý na tom, že existuje nějaká mravní odpovědnost, odpovědnost jednotlivce jako něco přežitků té buržoazní individualistické éry. On ovšem se domnívá, že to není správné, že skutečně je tady ta souvislost a v té a řekl, tak jak se v té odpovědi na mě se snaží tuto souvislost vyjádřit.

Hejdánek: Ano. To je jako na vysvětlení toho, že to není vyhnout se, nýbrž naopak jít cestou, která se třeba těm kontinentálním filosofům, zejména francouzským, zdá naprosto staromódní, vyšlá z módy, nevěčná, poplatná ještě nějaký tý nějaký zatíženosti buržoazně individualistický. Okay.

Jiný hlas: Perhaps let me ask you, why did you think, why did you think or why do you think that this involves a kind of resignation? I don't understand. Ah... Well, I don't... Let's take for instance the example of Kierkegaard. It's one of the thinkers of the last century, the thinking of whom was perhaps most reflected of all, the depth of the reflection...

No, hlouběji v jeho myšlenkách...

...and we see quite clearly in reading his papers that in a sense the depth of his reflection is so big, so immensely great, that his reflection remains finally as or like without any foundation. A v té hloubce se myslím uvolňuje základna.

Hejdánek: Jo, to je ještě hlouběji. To souvisí s jeho myšlenkou, že ta hloubka reflexe nakonec [nesrozumitelné] tu základnu.

Jiný hlas: And it is quite clear in reading his papers that in a sense through his reflections he loses the foundation. So it could be concluded that a way which reflects our activities and reflects our reflecting activities and so on *in infinitum*.

Hejdánek: That it is no way at all, that it is a...

Jiný hlas: slepá ulička, odbočka...

Hejdánek: blind alley, something...

Jiný hlas: slepá ulička, něco takového...

Hejdánek: yes, blind alley, something... yes. Well, the reaction of any philosophically thinking man reading Kierkegaard could be and obviously is a kind of disillusion, a kind of depression and frustration. In this situation there are two possible ways to go on. The first is to negotiate...

Jiný hlas: negovat...

Hejdánek: negate... to...

Jiný hlas: nedbat...

Hejdánek: neglect the form of thinking of Kierkegaard...

Jiný hlas: nedbat na tu formu myšlení...

Hejdánek: neglect...

Jiný hlas: to zamítnout, jo? Prostě nedbat na to...

Hejdánek: yes, to leave it behind our shoulders, behind our back, and to go on in a...

Jiný hlas: jenom...

Hejdánek: only...

Jiný hlas: jenom...

Hejdánek: thoroughly and mildly reflecting tradition of the classical philosophical thinking, more systematic and more dogmatic. Or to be oriented in the possible future of thinking, which we don't know in the moment, in which we only do first steps and perhaps very, very... with big errors and so on. But with a conviction that it's the only possibility how to go on and in a faith or in a belief... with a belief that even if we are not able to calculate all the future way in this direction, it is necessary to go this way as it was necessary to go another way after the first philosophers in Ancient Greece, even if they didn't know anything about the future of that.

Within this view, the analytical tradition of *filosofie* is quite clearly lacking any suitable method how to open itself to these problems of the present moment, on the present state of thinking and for the historical dimension of this present moment. And it has no good *sensorium* or I don't know the term... sensitivity for such problems at all. Perhaps primarily no sensitivity and secondly no methods, no apt methods. The analytical *filosofie* could be very important for training in exact analysis of the philosophical language, of the common language, of the method used in the strategy of the philosophical arguments and so on. But it couldn't be taken seriously as a *filosofie*. It's something like training in mathematics in connection with physics. In this sense I understood my question, if it is not only a resignation, if we should reduce the philosophical problems and the philosophical tasks to those ones accepted by the analytical tradition. If we should take seriously that the problems of the continental *filosofie*, the problems of the necessary reflection of all levels of our activities and even of all levels of our reflecting activities are necessary, then we can no more take seriously the analytical philosophical tradition as a *filosofie*, but only as a pre-philosophical training for more exact philosophical thinking which is based on a further and further reflecting all what we do i'm not sure if I was quite clear and the translation is finished at the same time. Very good. Very good. Nejsem si jist, zda jsem se vyjádřil dost jasně, a překlad je hotov současně. Výborně. I find that there are some parts of what you say with which I agree very deeply.

Hejdánek: Yes please, yes.

Jiný hlas: But some parts which I think are profoundly mistaken. V některých věcech s vámi hluboce souhlasím, ale v jiných se hluboce mýlíte. First let me make quite clear that I am not really engaged in defending *analytic philosophy*. I spend an important part of my professional life in Oxford University in trying to make a room for *continental philosophy*. Probably Charles Taylor and myself for the last few years have been the only two people to do this.

Předně bych chtěl říct, že nejsem zastáncem analytické *filosofie*. Velkou část svého profesního života v Oxfordu jsem strávil tím, že jsem se snažil udělat místo pro kontinentální *filosofii*. Charles Taylor a já jsme byli jediné dva lidé, kteří to v poslední době dělali. A teď, když se Charles vrací do Severní Ameriky, budu nejspíš jediný.

So that it really would be wrong to think that I am trying to persuade you that *analytic philosophy* is the right path. Takže by bylo opravdu chybné se domnívat, že se vás snažím přesvědčit o tom, že analytická *filosofie* je tou správnou cestou. What I try and do, because this is what I believe, is to persuade my *analytic philosophy* colleagues and students that *continental philosophy* has indispensable contributions to make.

To, o co se snažím, protože tomu věřím, je přesvědčit své kolegy a studenty analytické *filosofie*, že kontinentální *filosofie* má nepostradatelný přínos. Ale také se snažím přesvědčit své přátele a kolegy ve Francii a v Praze, že analytická *filosofie* má také svůj přínos.

And my belief, my faith if you like, in *philosophy* is that the *philosophy* of the next fifty years has to find roots in both these currents, which I would see as simply the reuniting of a Western philosophical

tradition which has been temporarily separated from the time of Kant to our present day, but I believe is now beginning to come together again.

A moje víra ve *filosofii* je taková, že *filosofie* příštích padesáti let musí najít kořeny v obou těchto proudech, které vidím prostě jako znovusjednocení západní filosofické tradice, která byla od dob Kanta až do dnešních dnů dočasně rozdělena, ale věřím, že se nyní začíná znovu spojovat.

Now, where do I think you're wrong? First of all, it seems to me to be as mistaken to talk of *analytic philosophy* as if it was one thing as it is mistaken to talk of *continental philosophy* as if it was one thing. V čem si tedy myslím, že se mýlíte? Předně se mi zdá stejně chybné mluvit o analytické *filosofii*, jako by to byla jedna věc, jako je chybné mluvit o kontinentální *filosofii*, jako by to byla jedna věc.

Analytic philosophy is a complicated tradition and style which includes philosophers and theories of *philosophy* of very radically different sorts. Analytická *filosofie* je složitá tradice a styl, který zahrnuje *filosofy* a teorie *filosofie* velmi radikálně odlišných druhů.

I mean, think of – I cite names because you've now heard of these names and as you know, when the *analytic philosophy* course in Prague begins, there'll be much talk of this – Wittgenstein, Austin, Frege, Davidson, Dummett, Michael Dummett. These people not only have different views, but they do *philosophy* in different ways.

Uvádím tato jména, protože už jste o nich slyšeli, a jak víte, až v Praze začne kurz analytické *filosofie*, bude se o nich hodně mluvit – Wittgenstein, Austin, Frege, Davidson, Dummett. Tito lidé mají nejen odlišné názory, ale dělají *filosofii* různými způsoby.

In fact, in Dick Rorty's distinction between *analytic philosophy* and *continental philosophy*, you have to put the second Wittgenstein in *continental philosophy*, the way he does it. The second Wittgenstein doesn't have views, he doesn't try and produce theories, he tries to produce a *therapy*. He tries to do things with his *philosophy*. It's an action.

Vlastně v rozlišení Dicka Rortyho mezi analytickou a kontinentální *filosofií* musíte druhého Wittgensteina zařadit do kontinentální *filosofie* tak, jak to dělá on. Druhý Wittgenstein nemá názory, nesnaží se vytvářet teorie, snaží se o *terapii*. Snaží se se svou *filosofií* něco dělat. Je to čin. A Wittgenstein je ve skutečnosti hluboce ovlivněn Schopenhauerem a před ním Kantem.

I think that what you say is also mistaken inasmuch as I believe that – this is something I was trying to say earlier on – that any serious, deep *philosophy* for the future has to try and have a properly rooted theory of the nature of language, of meaning and of truth.

Myslím si, že to, co říkáte, je také chybné v tom smyslu, že věřím – a to je něco, co jsem se snažil říct už dříve – že každá vážná, hluboká *filosofie* budoucnosti se musí snažit o řádně zakotvenou teorii povahy jazyka, významu a pravdy.

Now, that's not a surprising thing to say, because every major philosopher that I know of, whether *continental* or *analytic philosopher* in the last hundred years, has tried to have a theory of language and meaning. I think whether Heidegger or whether Merleau-Ponty or whoever.

Není to nic překvapivého, protože každý významný *filosof*, kterého znám, ať už kontinentální nebo analytický, se v posledních sto letech snažil o teorii jazyka a významu. Ať už je to Heidegger, nebo Merleau-Ponty, nebo kdokoli jiný.

But I think that, though I don't fully accept either the two contemporary major theories of meaning in the analytic world of Davidson or of Dummett, they have to be taken seriously. And let me say that they are concerned with trying to show the deep relations between meaning and truth.

Myslím si však, že ačkoli plně nepřijímám ani jednu ze dvou současných hlavních teorií významu v analytickém světě, tedy Davidsonovu nebo Dummettovu, je třeba je brát vážně. A dovolte mi říci, že se snaží ukázat hluboké vztahy mezi významem a pravdou. So in that sense I don't think that theory of meaning and theory of language is a *pre-philosophy*. I think it is a central foundation of *philosophy*. V tomto smyslu si tedy nemyslím, že teorie významu a teorie jazyka je nějaká *před-filosofie*. Myslím si, že je to ústřední základ *filosofie*.

Among my students at Oxford over the last – and also Charles Taylor's students because we worked together – among our most interesting students and some of the most interesting theses we've seen have been worked by people who know both the Frege tradition, that's Davidson, Dummett, Quine, etc., and also Saussure and the *continental* tradition and who try and balance the deficiencies of one with what is present in the other.

Mezi mými studenty v Oxfordu za poslední dobu – a také studenty Charlese Taylora, protože jsme spolupracovali – patřily k nejzajímavějším pracím ty, které vypracovali lidé znající jak tu fregeovskou tradici, tedy Davidsona, Dummetta, Quinea a tak dále, tak i Saussura a kontinentální tradici, a kteří se snaží vyvážit nedostatky jednoho tím, co je přítomno v druhém.

So I think that both Rorty is wrong, but I think you reproduce the same mistake basically in what you just said as Rorty, in supposing that what we have to do is to choose between *analytic philosophy* or between *continental philosophy*. Takže si myslím, že se mýlí Rorty, ale myslím si, že vy v podstatě opakujete stejnou chybu jako Rorty v tom, co jste právě řekl, když předpokládáte, že si musíme vybrat mezi analytickou *filosofií* nebo kontinentální *filosofií*.

I think that's, if you'll forgive me saying so, an attitude of *resignation*. I think we have to go to them and take what is best in both and make something new. Myslím si, že je to, odpusťte mi ten výraz, postoj *rezignace*. Myslím, že se k nim musíme obrátit a vzít si z obou to nejlepší a vytvořit něco nového.

But I think that we have to go to them both and see what's happened, because now this may be a real serious and proper disagreement. I mean it's a serious question. I think that to create what is needed for the present and future time, you have to take account – and here I'm being *continental*, not *analytic* – I think you have to take account of the paths by which we got where we are. I don't mean we stay there, but you can't just forget it.

Myslím si ale, že musíme jít k oběma a podívat se, co se stalo, protože tohle může být skutečný, vážný nesouhlas. Chci říct, že je to vážná otázka. Myslím si, že k vytvoření toho, co je zapotřebí pro současnou i budoucí dobu, musíte vzít v úvahu – a tady jsem kontinentální, nikoli analytický – musíte vzít v úvahu cesty, kterými jsme se dostali tam, kde jsme. Neříkám, že tam máme zůstat, ale nemůžete na to prostě zapomenout.

Jiný hlas: Because if you just forget it, you'll probably naively repeat the same mistakes without knowing it. Protože když na to zapomeneme, budeme pravděpodobně naivně opakovat tytéž omyly, aniž bychom si to uvědomovali. But I don't pretend I speak for *analytic philosophy* or Oxford in general, this is what I think. Ale nepředstírám, že mluvím za analytickou filosofii nebo za Oxford obecně, tohle je to, co si myslím já. To what has been said, I would dare to add something. K tomu, co už bylo řečeno, bych se odvážila ještě něco dodat.

Když všechno, co člověk udělá nebo řekne, má ještě spoustu dalších významů, kterých si sám ani nemůže uvědomit, a že jich je strašně moc, tak kromě toho ještě spoustu významů to získá v budoucnosti, už nezávisle na něm. Jaká je tady ta zodpovědnost?

What the woman says is that what one says has many different meanings, and what is the question of responsibility when you consider that in the future it also will add some more meanings? Where is the responsibility then?

Nevertheless, if you give up the question of responsibility, if you abandon all notion of responsibility, then it doesn't matter whether you say one thing or another. You could say anything almost at random. And although it is true – I think this is one of the really central, difficult, paradoxical questions of *philosophy* – although it is true that you cannot control fully the meaning of anything you say. Not only in *philosophy*, but not only in public life or political life, but even in personal life, individual life, we cannot control completely the meaning of what we say, how it will be interpreted, how it won't be interpreted. Sometimes to say something which is true makes it untrue in the very saying of it, in the way in which you'll enter into a relationship or a public situation. Although all these things are true, you still have to face the question of: what do I say, what do I think, and shall I say what I think, even when knowing that

you don't have complete control? Because if you don't face that question, then you might say anything. It doesn't matter, nothing any longer makes any difference. And if I can add one thing, if you can remember it all. If you get to the point at which it doesn't make any difference what you say, you have not only reached a point of, I think, moral and political incoherence, but as a matter of fact, you've reached a point of theoretical incoherence from a point of view of – I come back to it – *theory of meaning* and *theory of language*. Because to say something meaningful is to say something rather than something else. The *scholastic philosophers* of the Middle Ages already knew that when they said: "Without negation there is no affirmation." To say something is also to deny something. And therefore it must make a difference that you should say one thing rather than another, if there is to be meaning at all. So that we are faced with two sides of this paradox. And the question is how do we hold it together? On the one hand, we cannot control all the meanings of what we say, but on the other side, we have responsibility for saying one thing rather than another, otherwise we do not say anything meaningful at all.

On mluví o dvou věcech, o té vnitřní podstatě toho problému. On říká, že si musíte vybrat ze tří vět. Je to jeden ze základních paradoxů, protože nezasahuje jen do teoretického myšlení, ale i do konkrétního osobního života, že prostě člověk musí zaujmout tu odpovědnost. Jak bych to řekl? Můžete to zkusit vy a pak to doplním?

Že ačkoliv je to paradox, že každé naše slovo má ještě další významy, ba i skryté významy, a platí to i pro tu dimenzi, kterou jsi řekla, tu budoucnost, tak nás to nezbavuje odpovědnosti. Kdybychom byli bez té odpovědnosti, pak by to znamenalo, že bychom mohli říct cokoli. Že jsme odpovědní říct spíš jedno než druhé, i když to úplně nemůžeme nikdy vykalkulovat. A že to jde zpět až do té scholastické tradice, která věděla, že když něco tvrdí, tak vlastně simultánně něco popírá a naopak. Že toto povědomí tady bylo už odpradávná, jenže v té ontologické rovině, nikoliv v té analýze řeči. No, tak to já si myslím, že je ta podstata.

You see, as long as one is alive oneself, one can always try and continue to correct the meanings of what one first said. For example, I talk here this evening and then I discover that one of the meanings of what I said – not of what I intended, but of what I said – one of the meanings I discovered from what Professor Hejdánek said afterwards was that I was defending *analytic philosophy* and I was expressing a state of resignation. So what do I have to do? I have to say, among the possible meanings of what I said: this one I strike out, this one I cross out. That doesn't give me total control, but enables me to, I hope, eliminate one possible mistake. So I think that both in *theory of language, meaning, text* and, I would say, in life generally, it is a great mistake to think that if we do not have total control, then we have total despair. That's why people who are too perfectionist in their ambitions are often the people who despair totally when they discover it is impossible. Real hope, I think, real hope lies in the possibility, which is always there, of correcting, revising, trying again and again and again. That's *theory of language* too, it's not just a moral sermon.

Je možno snahu nebo ten motiv po smyslu konání této analytické filosofie ilustrovat na příkladu. Dokud je člověk naživu, může se snažit korigovat ty významy toho, co řekl. Já jsem tady například mluvil dnes večer a pak jsem zjistil, že jeden z významů toho, co jsem řekl – ne co jsem zamýšlel, ale co jsem řekl – a to jsem zjistil právě z toho, co řekl potom profesor Hejdánek, byl ten, že obhajuji analytickou filosofii a že se nacházím v jakémsi stavu rezignace. Tak co musím udělat? Musím říct: ze všech těch významů, které mohlo mít to, co jsem řekl, tento vyškrtávám, tento škrtám. To mi nedává totální kontrolu, ale umožňuje mi to, doufám, eliminovat jeden z možných omylů. Takže si myslím, že jak v teorii řeči, textu, tak v životě vůbec, je velkým omylem se domnívat, že když nemáme úplnou kontrolu, tak že musíme upadat do naprostého zoufalství. A to je také důvod, proč lidé, kteří jsou perfekcionista, chtějí všechno mít úplně dokonale, nakonec skončí v rezignaci, v deziluzi, prostě v naprostém selhání. Skutečná naděje, myslím si, skutečná naděje leží v té možnosti, která je tu vždycky, v možnosti korigování, opravování, zkoušení znovu a znovu. A to je také teorie jazyka, není to jen morální kázání.

Jiný hlas: „Je možno snahu nebo ten motiv po smyslu konání této analytické filosofie ilustrovat na příkladu z oblasti literární, tedy například Franze Kafky, který tvořil taky v reflexi v několika rovinách. A to v rovině, řekněme schematicky, naprosto všedního příběhu, potom v rovině justičního ohrožení člověka, který mělo současně význam naprosto existenciálního ohrožení člověka v té rovině metafyzické.“

Jiný hlas: „*Perhaps this multidimensional meaning of human words, sentences, can be illustrated by Franz Kafka and his work. Dr. Jirásek thinks that he is successfully endeavoring to posit one level of a very ordinary human life, then another level of a menace being caused by jurisdiction, which has an even metaphysical connotation.*“

Hejdánek: „Ohrožení, teda ohrožení, to jsem řekl v té rovině metafyzické.“

Jiný hlas: „*Endangering or menace? Menace. No a teď počkej, no a je možno ilustrovat tyto poslední motivy, teda té analytické filosofie, na tomto příkladu?*“

Jiný hlas: „*Whether the deepest motives of analytic philosophy can be illustrated, for example, on this work of Franz Kafka, as an analogy to the multidimensional reflection of human life?*“

Jiný hlas: „*I certainly agree with the first part of what you said. I simply would reiterate my reservation about not talking about analytic philosophy in general. I think that – I mean, I'm unhappy with using an expression such as 'the deepest motives of analytic philosophy'. I think that that involves at least two very big problems.*“

Jiný hlas: „Já ovšem souhlasím s tou první částí toho, co jste řekl, ale znovu musím opakovat svoji výhradu k tomu, abychom mluvili o analytické filosofii obecně. Jsem taky jaksi nespokojen, když se užívá takové slovní spojení jako ‚nejhlubší motivy analytické filosofie‘. To totiž zahrnuje přinejmenším dva takové velké problémy.“

Jiný hlas: „*First of all, the one I've already mentioned, namely that different analytic philosophy, different parts of analytic philosophy, are very, very different and have different... and supposing, for example, we take the logical positivists of the – continental philosophers from Vienna in their origin. But of course analytic philosophers... Popper is still with us. Incidentally, Popper has just given personally two of his books, which I brought to Professor Hejdánek this visit.*“

Jiný hlas: „První, který jsem už zmínil, totiž že různé analytické filosofie, různé části analytické filosofie, jsou velice různé a mají i různé... a dejme tomu, vezmeme-li logické pozitivisty z té vídeňské školy... ale samozřejmě k analytické filosofii patří i Popper. Náhodou teď mi dal osobně dvě ze svých knih, které jsem přivezl profesoru Hejdánkovi při této návštěvě.“

Jiný hlas: „*But the motives of his philosophy and his writings are completely hostile to the motives of, say, the second Wittgenstein or – or I don't know what used to be called ordinary language philosophy.*“

Jiný hlas: „Motivy jeho filosofie a jeho spisů jsou naprosto nepřátelské k motivům řekněme druhého Wittgensteina nebo toho, co se nazývalo filosofií běžné řeči.“

Jiný hlas: „*So that's the first reservation. I couldn't talk about motives. But then there's a second very important problem, which is quite different, namely to talk of motives of analytic philosophy is to, I think – I want to say 'beg the question', if you know the phrase? It's to 'beg the question' – to suppress the question. It is to forget the question of the distinction between the motives of philosophers and what are the basic presuppositions of texts. Are we talking about individual personal motives, conscious or unconscious, or are we talking about cultural presuppositions of texts? And that's not the same thing. They're related, but they're not the same.*“

Jiný hlas: „To je tedy první výhrada, nemohl bych mluvit o motivech. Pak je zde druhý velice důležitý problém, který je zcela odlišný. Mluvit o motivech analytické filosofie znamená podle mne... chtěl jsem říci... *beg the question*, tedy vyhýbat se otázce nebo zapomínat na otázku rozdílu mezi motivy filosofů a základními předpoklady textů. Mluvíme o individuálních osobních motivech, vědomých či nevědomých, nebo mluvíme o kulturních předpokladech textů? To není totéž. Souvisí to spolu, ale není to totéž.“

Jiný hlas: „*But that was a reservation about the last remark about analytic philosophy. But I agree with what you said about Kafka. And I'd just add, it's interesting, another very interesting writer who tries to*

work on many dimensions at once is the Argentinian writer Borges. I don't know if South American writer Borges... I don't know if you have his books available here?"

Jiný hlas: „To byla tedy výhrada k té poslední poznámce o analytické filosofii, ale v podstatě s vámi souhlasím v tom, co jste řekl o Kafkovi. A jen bych dodal, že dalším velice zajímavým autorem je argentinský autor Borges. Nevím, jestli jsou jeho knihy zde k dispozici?“

Jiný hlas: „*He's a marvelous writer for metaphysical complexity of different layers. As a writer, I think Borges is one of the most important... Borges. Do you have some of his books?*“

Jiný hlas: „Úžasný autor pro tu metafyzickou složitost různých rovin. Jako spisovatel si myslím, že Borges je jeden z nejdůležitějších... Borges. Máte některé z jeho knih?“

Jiný hlas: „*I can try and send some. In Czech?*“

Hejdánek: „O těch vím, že k nám doputovaly. O jedné vím zprávu, o druhé si nevzpomenu, slyšel jsem o nich.“

Jiný hlas: „*Artefactos?*“

Jiný hlas: „*Ano, Artefakty.*“

Jiný hlas: „*Very small question. Are there some texts similar to, say, Biemel about Kafka, about the interpretation of... Biemel wrote an analysis of that ,Doupě', jak se řekne ,Doupě'?*“

Jiný hlas: „*Yes, it's one Kafka story. I don't know the term in German, The Burrow? Running through the hole in the hole... whole structure of underground tunnels... and it's a study about the philosophical meaning of this story. Are there some similar studies made by analytic philosophers? Concrete work of art, work of literature analyzed on this...*“

Jiný hlas: „*Oh, you mean specifically Kafka or others?*“

Jiný hlas: „*No, no, others.*“ „*Oh yes, there are others. Conrad I can think of for example. Kafka I know of no complete study, I know mentions in other studies. But I know some studies of other writers, yes. Quite interesting, the one that immediately comes to my mind is in fact in a book of essentially moral philosophy, but it's a study of one of Conrad's novels, Lord Jim particularly, by Michael Weston.*“

Jiný hlas: „*In French n'est-ce pas? O Conradovi. O Conradovi. Lord Jim. Michael Weston. Michael Weston napsal knihu. Conrad napsal knihu Lord Jim. A tuto knihu Lord Jim tenhleten Weston interpretuje podobně jako Kafku, jako ten tvůj brloh.*“

Hejdánek: „No dobře. No tak jo. To je... jsem pro.“

Jiný hlas: „*Well, I think I must also say that for reasons which really lie in everything I was trying to say in my main talk, there is in general much less close connection between literature and philosophy, much less close explicit connection between literature and philosophy within the analytic tradition so far than in continental. I think there are one or two major exceptions.*“